

## **Kommunala Pensionärsrådets sammanträde**

4 oktober 2024 klockan 10:00-12:00, Stadshuset Sal B

Paragrafer 21-27

### **Politiker**

Carina Wallin (S), ordförande  
Fredrik Dahlin (M), vice ordförande

### **Representanter**

Anita Johansson (PRO)  
Stellan Molinder (PRO)  
Staffan Lindström (PRO)  
Inger Lundin (RPG)  
Brigitte Isaksson (SKPF)  
Anita Johansson (SKPF)  
Christina Hernström (SPF)  
Ann-Kristin Grundström Jansson (SPF)  
Margret Lindqvist (SPF)  
Marianne Lönnmo (SPF)  
Margaretha Roos (SPF)

### **Övriga deltagare:**

Karin Larsdotter Cusanno, sekreterare  
Malin Knudsen, strateg Social hållbarhet, Folkhälsa och Våld i nära relation  
Susanne Svenman, områdeschef hemtjänst

-----  
Ordförande  
Carina Wallin

-----  
Justerare  
Margaretha Roos (SPF)

-----  
Sekreterare  
Karin Larsdotter Cusanno

Protokollet förvaras på Kommunledningskansliet, Nyköpings kommun.

## Innehåll

§ 21	Sammanträdets öppnande och val av justerare .....	3
§ 22	Tema: Könsrelaterat våld .....	4
§ 23	Frågor från organisationerna .....	9
§ 24	Vård- och omsorgsnämndens protokoll.....	12
§ 25	Socialnämndens protokoll .....	13
§ 26	Övriga frågor .....	14
§ 27	Sammanträdet avslutas.....	16

## **§ 21 Sammanträdets öppnande och val av justerare**

Ordförande Carina Wallin (S) hälsar alla välkomna och förklarar mötet för öppnat.

Rådet utser Margaretha Roos (SPF) till att justera innevarande protokoll jämte ordförande.

## **§ 22 Tema: Könsrelaterat våld**

Malin Knudsen, strateg inom områdena Social hållbarhet, Folkhälsa och Våld i nära relation berättar på ett övergripande plan om hur kommunen arbetar med mäns våld mot kvinnor.

När rådet satte temat valde vi att kalla det könsrelaterat våld men på ett nationellt plan används begreppet mäns våld mot kvinnor. Anledningen till det är att det är ett allvarligt jämställdhetsproblem. Men våld i nära relation, oavsett kön, och hedersrelaterat våld och förtryck ryms inom det begreppet.

### Politisk styrning

För att stoppa våldet krävs ett utökat och effektivt förebyggande arbete. I Nyköpings kommun finns ett program för social hållbarhet och där innefattas:

- För alla barn och ungas trygga och goda uppväxtvillkor
- Jämställd kommun
- God och jämlik hälsa i livets alla skeden
- HBTQI-personers rättigheter

### Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Det är svårt men väldigt viktigt att upptäcka våld. Den nationella strategin innefattar:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
  - Tidiga och förebyggande insatser med fokus på barn och unga och hedersrelaterat våld och förtryck
  - Återfallsförebyggande insatser med fokus på våldsutövare
- Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

### Våldets definition

- Fysiskt - slag, sparkar, stryptag
- Psykiskt - verbala kränkningar, kontroll, hot
- Sexuellt - påtvingad sexuell handling, våldtäkt
- Ekonomiskt/materiellt - förstörelse av inredning och personliga ägodelar, försummelse

### Våldstyper

De våldstyper som omfattas av handlingsplanen (som kommunen arbetar med) är det våld som kvinnor och flickor är särskilt utsatta för och som minskar kvinnors och flickors handlingsutrymme.

- Våld i nära relationer
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Sexuell exploatering av barn, grooming, prostitution och människohandel

### Särskild sårbarhet

- Funktionsnedsättning
- Äldre
- Yngre
- Utrikesfödda
- HBTQI-identitet
- Skadligt bruk eller beroende
- Ekonomisk utsatthet

Undersökningar visar att 10-15% av äldre (från 60 år och uppåt) har blivit utsatta för våld de senaste 12 månaderna. Våld utav en partner eller av en personal inom äldreomsorgen. Siffrorna är högre där den utsatta är i beroendeställning till våldsutövaren och mörkertalet är stort.

Länkar till forskning:

[Ett värdigt liv - att åldras fredad från våld \(2024:11\)](#)

[Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](http://jamstalldhetsmyndigheten.se)

[Ofredad - om våld och övergrepp mot äldre personer - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)

[Prevalence and Correlates of Sexual, Physical, and Psychological Violence Against Women and Men of 60 to 74 Years in Sweden - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)

### Föreslagna insatser från jämställdhetsmyndigheten

- Vårdcentraler som dagligen möter äldre bör rutinmässigt ställa frågor om våldsutsatthet och våldsutövande för att öka upptäckt av våld.
- Äldreomsorgen bör införa rutiner och riktlinjer i arbetet mot mäns våld mot äldre samt införa så kallade trygghetsombud med särskild kunskap mot äldre.
- Att det införs en anmälningsskyldighet i Socialtjänstlagen (2001:453) vid misstanke eller kännedom om att en vuxen person med kognitiv svikt far illa.

### Utgångspunkt i förebyggande arbete

- Fokus på orsaker till att våldet uppstår, tex. mentorer i våldsprevention i skolorna
- Genusperspektiv och normkritiskt tänkande
- Tidiga och breda insatser

### Exempel på generella insatser i handlingsplanen

- Upptäcka våld
- Synliggöra våld i unga och äldres parrelationer hos professionella
- Kunskapshöjande insatser till professioner som möter invånare

### Förbättrad upptäckt och stärkt stöd

- Mall för rutiner ska tas fram
- Guidning i upptäckt och stöd

Filmen Kära pappa visar: [Kära pappa kortfilm/Swedish en film från http://www.jakobstrom.se \(youtube.com\)](http://www.jakobstrom.se (youtube.com)). Filmen visar på jämställdhetsproblemet och att det är ett strukturellt problem.

**Susanne Svenman, områdeschef hemtjänsten besvarar rådets verksamhetsnära frågor.**

Hur hanterar hemtjänst i Nyköpings kommun våld eller misstanke om våld?

Det är svårt att upptäcka och inte helt lätt att hantera. Stöd som finns är en kunskapsguide och rutin för medarbetare. Det är viktigt att påbörja hantering direkt när det uppmärksammas.

Upptäcker hemtjänstpersonal våld i parrelationer? Vad görs i så fall?

Situationen avgör. Är det akut, pågående bråk? Behövs läkarvård? Vid akut läge ringer vi 112. Kan vara våld från partner eller vuxna barn.

Vid misstanke om våld i nära relation?

- Viktigt att våga agera, tex. prata med sin chef
- Vi följer upprättad rutin och kunskapsguide med checklista
- Våga ställa frågor
- Vi kopplar in biståndshandläggare, rådfrågar socialtjänsten
- Ger tips om de funktioner som finns, där det finns stöd att få

Psykiskt - fysiskt våld av hemtjänstpersonal, upptäcks det och vad händer?

Svårt att upptäcka, hemtjänst jobbar oftast ensam hos kund.

Om det upptäcks?

Arbetsrättslig hantering - vid misskötsel kan medarbetare bli avstängd under utredning och avskedad (beroende på omfattning)

Lex Sarah-rapport vid risk för missförhållande/allvarligt missförhållande. Kan gå vidare till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Åtgärdsplan upprättas för att hindra att det händer igen.

Vi har blivit bättre på att göra Lex Sarah-rapporter och avvikelserapporter samt åtgärdsplaner. Fler avvikelser och rapporter inom hemtjänsten än på SÄBO. Det är också fler brukare inom hemtjänsten än inom SÄBO.

Frågor från rådet till Susanne Svenman

- Händer det att brukare utövar våld mot personal?  
Ja det händer och det hanteras. Inom verksamheten jobbar vi med bemötandepaner, jobbar i par vid behov, går inte dit om det finns risker/fara.
- Pratar ni om det med era medarbetare?  
Ja, på arbetsplatsträffar (rutinen), konferenser/utbildningar. Hot och våld en fråga i den årliga arbetsmiljömätningen.
- Vad görs om en anhörig brukar våld mot närstående?  
Vi försöker agera och hantera det inom ramen för vårt uppdrag.
- Kan ni göra orosanmälningar, som i skolan?  
Nej, det saknas en rutin för det. Brukare har rätt att säga "Nej, lägg dig inte i". Har efterlyst en rutin och ska fortsätta jobba med det.



## § 23 Frågor från organisationerna

- **När blir KPR remissorgan?**

Förslag på modell/arbetsätt för medborgardialog är framtaget och ska nu hanteras av kommunstyrelsen.

Alla medborgare kan använda Synpunkten för att lämna synpunkter, klagomål och förslag. [nykoping.se - Synpunkter och klagomål](https://nykoping.se/Synpunkter-och-klagomal)

Samhällsbyggnad och Tekniska divisionen samlar in synpunkter via samråd. Det har skett en samhällsförändring, remisser skickas inte ut på samma sätt som förut.

Aktuellt samråd: Översiktsplanen - [nykoping.se - Översiktsplanering](https://nykoping.se/Oversiktsplanering)

Kommande samråd: Brädgården 3 och del av Öster 1:1, samråd 11 oktober till 8 november och öppet hus i Stadshuset - [nykoping.se - Fokus på bostäder för äldre i nytt detaljplaneförslag](https://nykoping.se/Fokus-pa-bostader-for-aldre-i-nytt-detaljplaneforslag)

- **Nya äldreboendet i Oppeby - hur fortskrider detta?**

Ligger på is för vidare utredning.

- **Finns det möjlighet till utomhusvistelse på äldreboenden, hur ofta?**

Ja, det finns möjlighet till det. Man har rätt att gå ut varje dag om man så önskar.

- **Fallprevention - finns det möjlighet att det ordnas anpassad gympa för att motverka fall, på exempelvis särskilda boenden, där även seniorer som bor i ordinärt boende kan delta i. Seniorer som förekommande fall inte klarar att delta i grupper på gymmen eftersom dessa är för tuffa.**

Svar från Caroline Liljestränd, enhetschef Rehabenheten:

*Det här en fråga som vi ofta diskuterar på rehabenheten. Vi kan se en stor vinning i den typ av träning som efterfrågas av KPR. Vi har också uppmärksammat att det finns många seniorer som har svårt att delta på "vanliga" gym, och som behöver en mer anpassad träning.*

*Men det finns en del frågetecken som man behöver fundera kring om det är legitimerad personal som ska hålla i träningarna, eftersom de som deltar blir patienter, och åtgärderna måste då också journalföras. Utifrån hur hälso- och sjukvårdsöverenskommelsen ser ut mellan*

region och kommun är det också så att denna "patientgrupp" tillhör regionens ansvarsområde.

Men om man tänker sig att det är en träningsgrupp som inte utförs av legitimerad personal, blir det en annan fråga. Jag tänker mig att det då snarare är en fråga för aktivitetssamordnare än för hälso- och sjukvård, eftersom det handlar om generell fallförebyggande träning och inte om individuella träningar.

Jag tänker också att det här är ett perfekt tillfälle för samarbete med de gym som finns i stan. Kanske de kan tänka sig att ha anpassade träningspass? Förra året var det ett gym som gjorde anpassade träningspass för personer inom funktionsstödsomsorgen exempelvis.

- **Matdistributionen, hur har det gått?**

Sedan matdistributionen (matlådor) gjordes om har antalet personer med insatsen ökat till det dubbla - från cirka 200 till cirka 400. En utvärdering som gjorts visar en stor nöjdhet. Ytterligare utvärdering ska göras.

När det gäller nätbaserade matinköp är Mathem kvar och Stora Coop har anslutit sig. LOV-upphandling innebär att företag kan när som helst ansluta sig om man uppfyller kriterierna.

- **Vad kommer Nyköpings kommun att göra med pengarna som tilldelats kommunerna från staten för att motverka ensamhet?**

Det var ett ansökningsförfarande för att få ta del av medlen. Nyköpings kommun ansökte om medel till fyra projekt motsvarande sammantaget knappa 600 tkr, men beviljades för två. Ett av projekten vi fick medel till drivs av den kommunala verksamheten och handlar om balansträning och socialt fika med olika samtalsämnen som exempelvis kan beröra balansproblem, ensamhet, nutrition eller andra liknande ämnen. För detta erhöll vi 32 tkr. Det andra projektet drivs av Allegio omsorg och handlar om att anordna två sociala sammankomster i form av underhållning och fika. För detta fick vi också 32 tkr.

- **Flexbuss - hur har det fungerat? Utvärdering?**

Svar från Sofia Carlsson, enhetschef för Samhällsbetalda resor:

*"Pilotprojektet med flextrafik pågår i ytterligare ett år så det finns inga färdiga utvärderingar ännu av projektet som helhet.*

*Det sker löpande analys av projektet och vissa justeringar har genomförts, t.ex. hållplatslägen, hur lång tid innan resa man behöver boka och att fordonen inte är bundna till ett område.*

*Resandet har varit lägre än förhoppningen var hittills men det är ett nytt koncept som kräver tid att arbetas in. Vi önskar återkoppling från gamla och nya resenärer om deras upplevelse av trafiken för att kunna fortsätta göra justeringar längs vägen.*

*En utvärdering av projektet behöver genomföras inför tillköpsbeställning av kollektivtrafik som sker i maj 2025 då politiken tar ställning till om projektet ska permanentas eller inte.”*

- **Berätta om Olivia Hemomsorg kontra övriga hemtjänst i Nyköping kommun.**

Olivia följer samma förfrågningsunderlag som alla hemtjänstutförare. Vi får inte fler klagomål på dem än på övriga. Ur nämndens synvinkel är de bra att samarbeta med. Sociala insatser är biståndsbedömda. Det finns sex hemtjänstutförare i Nyköpings kommun, varav en är Nyköpings kommun.

## **§ 24 Vård- och omsorgsnämndens protokoll**

Besvarande av eventuella frågor eller synpunkter gällande Vård- och omsorgsnämndens protokoll från den 12 september 2024.

En i rådet frågar hur många personer som bor på Nyköpings äldreboenden med anledning av antalet personer med svårläkta sår. Svaret är 610 personer.

En i rådet frågar om forskartjänsten som nämnden beslutat om. Nämnden har godkänt att en liten summa pengar läggs på kompetensutveckling för en person som genererar kompetens till hela verksamheten. En person som redan är anställd är utsedd.

## **§ 25 Socialnämndens protokoll**

Besvarande av eventuella frågor eller synpunkter gällande Socialnämndens protokoll från den 19 september 2024.

En radsrepresentant har en fråga om närvaroteamet i skolorna.

## § 26 Övriga frågor

Förslag från SPF Seniorerna Nyköping. Överlämnades på Pensionärsrådets arbetsutskott 2024-09-20, se bilaga.

### **Förslag beträffande hantering av hemtjänstens matleveranser**

Slopa Mathem snarast möjligt

För alla som har beslut om hjälp med att handla mat. Erbjud hjälp med att beställa mat för hemleverans från ortens handlare. Hemtjänsten ska ha möjlighet att bestämma tid för hemleverans så man har möjlighet att vid leverans hjälpa till med att packa in varorna. Ge en ersättning till de som väljer hemleverans med ett belopp som motsvarar det man idag betalar till Mathem för hemleverans. Det kan lämpligen administreras genom avdrag på fakturan för hemtjänst. Om det kostar mer får kunden betala själv.

Det finns mindre handlare i byar som säkert kan hjälpa till om man tar upp det med dem. De är beroende av ett bra kundunderlag för att kunna fortsätta existera. Sådana handlare finns ex. i Jönåker och Nävekvarn m.m.

För de som vill gå och handla i en nära belägen butik - erbjud sådan hjälp som då kan få ersätta tid som är beviljad för att man ska få gå ut. Man kan då kräva att kunden har en så kallad dra-maten som är tillräckligt stor för att kunna rymma det som veckohandlas.

### **Svar till SPF Seniorerna Nyköping**

#### Erbjud hjälp med att beställa mat från ortens handlare

Tjänsten matleverans är upphandlad via LOV i kommunen. Det innebär att de aktörer som vill ansluta och som uppfyller kommunens krav kan bli en av valbara leverantörer. Kommunen har inte laglig rätt att välja leverantör. Vi kan alltså heller inte be de mindre handlarna i byar att "hjälpa till". Undantag från kravet på näthandel gäller dock som tidigare för de som bor i Vrena, Nävekvarn och Tystberga.

#### Hemtjänsten ska ha möjlighet att bestämma tid för hemleverans

Enligt avtalet ska leverantörerna kunna leverera tisdag-torsdag varje vecka. Kund bestämmer ihop med hemtjänsten vilken dag och tid man vill ha leverans.

#### Möjlighet att hjälpa till med uppackning

Det är biståndsbedömt om kund behöver den hjälpen eller inte. Bedöms man ha hjälp får man det.

Ge ersättning till de som väljer hemleverans

Inte aktuellt eftersom hemleverans är det som gäller generellt.

Erbjudande om att gå och handla i när belägen butik

Se första stycket. Kund med behov av promenad har det i sitt beslut. Om någon viktig vara tagit slut kan man då gå och kompletteringshandla ihop med personal.

## **§ 27 Sammanträdet avslutas**

Ordförande Carina Wallin (S) tackar samtliga för dagens sammanträde och förklarar mötet för avslutat.



sept. 2024

**Förslag betr hantering av hemtjänstens matleveranser**

Slopa Mathem snarast möjligt

För alla som har beslut om hjälp med att handla mat.

Erbjud hjälp med att beställa mat för hemleverans från ortens handlare. Hemtjänsten ska ha möjlighet att bestämma tid för hemleverans så man har möjlighet att vid leverans hjälpa till med att packa in varorna. Ge en ersättning till de som väljer hemleverans med ett belopp som motsvarar det man idag betalar till Mathem för hemleverans. Det kan lämpligen administreras genom avdrag på fakturan för hemtjänst. Om det kostar mer får kunden betala det själv.

Det finns mindre handlare i byar som säkert kan hjälpa till om man tar upp det med dem. De är beroende av ett bra kundunderlag för att kunna fortsätta existera. Sådana handlare finns ex. i Jönåker och Näverkvärn mm.

För de som vill gå och handla i en nära belägen butik – erbjud sådan hjälp som då kan få ersätta tid som är beviljad för att man ska få gå ut. Man kan då kräva att kunden har en sk dra-maten som är tillräckligt stor för att kunna rymma det som veckohandlas.